

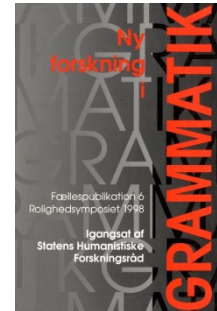
Ny Forskning i Grammatik

Titel: Principper for opstillingen af modus i kompletivsætninger på fransk

Forfatter: Hanne Korzen

Kilde: C. Bache, L. Heltoft & M. Herslund (red.).
Ny Forskning i Grammatik 6, 1999, s. 181-204

URL: <http://ojs.statsbiblioteket.dk/index.php/nfg/issue/archive>

© Forfatterne og Odense Universitetsforlag 1999

Betingelser for brug af denne artikel

Denne artikel er omfattet af ophavsretsloven, og der må citeres fra den. Følgende betingelser skal dog være opfyldt:

- Citatet skal være i overensstemmelse med „god skik“
- Der må kun citeres „i det omfang, som betinges af formålet“
- Ophavsmanden til teksten skal krediteres, og kilden skal angives, jf. ovenstående bibliografiske oplysninger.

Søgbarhed

Artiklerne i de ældre numre af *Ny Forskning i Grammatik* (1993-2012) er skannet og OCR-behandlet. OCR står for 'optical character recognition' og kan ved tegngenkendelse konvertere et billede til tekst. Dermed kan man søge i teksten. Imidlertid kan der opstå fejl i tegngenkendelsen, og når man søger på fx navne, skal man være forberedt på at søgningen ikke er 100 % pålidelig.

Principper for opstillingen af modus i kompletivsætninger på fransk¹

Hanne Korzen

Le problème du subjonctif a été si fréquemment abordé dans son ensemble qu'il y a de la naïveté à le reprendre (Robert Martin Pour une logique du sens 116)

1. Indledning

Jeg vil her opridse hovedprincipperne for den opstilling af modus i kompletivsætninger, vi har valgt i Herslund m. fl. under udarbejdelse. Kort fortalt vender vi i vores arbejde den traditionelle opstilling helt på hovedet. Den traditionelle beskrivelse synes at kunne skematiseres på følgende måde:

- (1) Brug den ekstensive form, indikativ, med mindre særlige forhold gør sig gældende.

Disse forhold søger man så at præcisere, idet man lægger stor vægt på at beskrive “konjunktiverberne” (eller rettere sagt “konjunktivprædikaterne”).

Vores beskrivelse kan skematiseres på følgende måde:

- (2) Brug “underordningsformen”, konjunktiv, med mindre særlige forhold gør sig gældende.

¹ Nærværende arbejde er led i SHF-projektet (Herslund med flere under udarbejdelse). Her vil der være at finde i kapitlerne VII (om verbalsyntaks) og VIII (om ledsætninger)

Disse forhold søger vi så at præcisere, idet vi lægger størst vægt på at beskrive “indikativprædikaterne”.²

Vores hovedtese er, at indikativ optræder, når særlige former for styrende prædikater (evt. særlige syntaktiske konstruktioner) trækker den indlejrede sætning, som egentlig ikke var “prædisponeret” til at blive asserteret selvstændigt, frem til “assertionsplanet” (man kunne også kalde det “forgrundsplanet”). Man kan naturligvis diskutere om kompletivsætningen så bliver til en “rigtig” assertion i sådanne tilfælde. Det mener Hooper (1975: 95), der slet og ret taler om “assertion”. Borillo (1982: 33) er mere forsigtig, idet hun taler om “quasi-assertion”. Hvis man som I. Korzen (under udarbejdelse) definerer “asserteret information” som “information som modtager først formodes at kende som resultat af ytringen”, er der dog ikke noget i vejen for at betragte kompletivsætningen som asserteret i de tilfælde, vi beskæftiger os med her.

Jeg vil i det følgende først meget kort skitsere den traditionelle beskrivelse (jf. 2.) og dernæst opridse vores egen. Her vil jeg starte med grundlaget, idet jeg vil diskutere 1° hvad der karakteriserer en kompletivsætning (jf. 3.1.), og 2° hvad der karakteriserer konjunktiv på fransk (jf. 3.2.). Dernæst vil jeg se på de forskellige “forgrunds- og baggrunds-skabende” faktorer, dvs. faktorer, der enten skubber den indlejrede sætning frem til assertionsplanet eller tværtimod fastholder den i dens underordnede status. I 4.1. vil de “assertive og ikke-assertive prædikater” blive præsenteret og i 4.2. de “assertiverende” og “anti-assertiverende” kontekster.

2. Den traditionelle beskrivelse

Den traditionelle beskrivelse kan siges at gøre brug af to hovedregler, som vi her vil betegne som: “A” og “B”:

A. I foranstillede kompletivsætninger bruges altid konjunktiv:

² En sådan opstillingsmåde er os bekendt aldrig blevet foreslået for fransk før. Men det samme princip ligger til grund for Schmitt Jensens redegørelse for konjunktiv på italiensk (Schmitt Jensen 1970 og Bach og Schmitt Jensen 1990). Vores fremstilling afviger dog fra Schmitt Jensens bl.a. ved en meget detaljeret gennemgang af indikativverberne.

(3) Qu'il **revienne**, j'en suis persuadée

B. I efterstillede **kompletivsætninger** bruges **indikativ undtagen**:
Efter styrende udtryk for **vilje**:

(4) Je veux/il faut/il importe/l'essentiel est qu'elle **revienne**

Efter styrende udtryk for **sindsstemning**:

(5) Je regrette/c'est triste qu'il **revienne**

Efter styrende udtryk for **tvivl/usikkerhed** (herunder såvel leksikalske størrelser indeholdende et negativt element som konstruktioner, der er negerede, spørgende eller betingende):

(6) Je ne crois pas/je doute/c'est douteux qu'il **revienne**.

Beskrivelsen af disse "konjunktivstyrende" udtryk er ekspliciteret og raffineret i Nordahl 1969, der præsenterer en meget grundig analyse af de tre hovedkategorier, som han betegner som "le système volitif", "le système subjectif" og "le système dubitatif". Og i strukturalistisk regi har man forsøgt sig med en *hierarkisk* opstilling af alle de "konjunktivfremkaldende" faktorer (sætningstype, ledstilling, ledfunktion, styrende udtrykssemantik, syntaks og morforlogi; jf. fx Boysen 1971 og Togeby 1972).

3. Grundlaget

3.1. *Kompletivsætningen*

Kompletivsætningen er prototypen på den *eksplikative* ledsætning, dvs. en ledsætning, der nærmere "udfolder" – ekspliciterer – et element, der indgår i oversætningen (jf. Diderichsen 1966: 204 og Hansen 1998: 13³). Den indledes på fransk af konjunktionen *que*, der tjener til at om-

3 Det er Diderichsen der oprindeligt har foreslået inddelingen af ledsætningerne i "eksplicative", "implikative" og "neutrale". Men Hansen har præciseret og forfinet Diderichsens analyse og samtidig vist, hvordan denne funktionelle inddeling kan kombineres med den traditionelle. I Herslund m.fl. under udarbejdelse bygger vi på Hansens arbejde, idet vi dog har omdøbt den sidstnævnte kategori, sådan at vi taler om "eksplicative", "implikative" og "operatorsætninger".

danne en sætning til en nominal størrelse, hvor *que* fungerer som en slags determinativ (jf. Muller 1996: 16), og den udfylder i det typiske tilfælde en af det overordnede verbals valensrelationer. Oversætningen er semantisk inkomplet uden tilføjelsen af sin kompletivsætning, som på sin side også er "uselvstændig", idet den henter sin illokutionære værdi i oversætningen (jf. Herslund m. fl. under foreberedelse: kap. VII, Martin 1992: 110 og Muller op. cit.: 18⁴). Kompletivsætningen er m.a.o. egentlig ikke skabt til selv at assertere sit indhold.

Kompletivsætningen betegner typisk "indhold" i forhold til det styrende udtryk, og det er almindelig kendt, at den har et særligt forhold til aspekt på fransk. Således vil den (ligesom de andre nominale ledsætninger) normalt altid blive konstrueret med den "baggrundsagtige" imparfait (frem for den "forgrundsagtige" passé simple), når den befinder sig i en fortidskontekst (jf. Pedersen m.fl. 1980: 347-48, Rasmussen & Stage 1993: 131, Tøgeby 1982: 296). Denne regel illustreres særlig godt ved følgende eksempel, hvor et strategiskift fra hovedsætning til kompletivsætning automatisk bevirker en ændring i aspektet:

- (7) Dès qu'il fut emprisonné, les gardiens de Ruby **annoncèrent** (ou du moins la presse écrivit qu'ils l'**annonçaient**) qu'il allait sans doute se suicider d'un jour à l'autre (*Observateur*, Pedersen m. fl. op. cit.: 348)

Ved at blive sat ind i en kompletivsætning går den sætning, der har *annoncer* som verbal fra at betegne en videreførelse af handlingen over til at betegne "indhold" og ændrer altså helt status. Reglen gælder imidlertid ikke absolut. I nogle tilfælde har kompletivsætningen mulighed for at trænge frem til forgrundsplanet og stå i passé simple. Dette sker navnlig i forbindelse med begivenhedsverber i passé simple som *il arriva que*, *il advint que*, *il en résulta que*, som danner en slags kløvningskonstruktioner:

4 Martin taler her om, at indlederen *que*'s rolle er at "suspendre la valeur de vérité de la proposition *p* qu'il introduit", idet *p*'s værdi udelukkende afgøres af det styrende verbal (op.cit.). Og Muller påpeger, at *que* berøver ledsætningens verbal "son rôle de support d'une modalité énonciative d'assertion ou d'interrogation" (op.cit.).

- (8) Il arriva qu'on lui **vola** trois melons (= Il arriva ceci: on lui vola trois melons; Pedersen m. fl. op. cit.: 348)

Det er klart, at den overordnede sætning her har en stærkt udvisket rolle, og at det er kompletivsætningen der indeholder den meddelelse, afsender ønsker at formidle.

Det er nu vores (og Schmitt Jensens) dristige påstand, at kompletivsætningen, ligesom den altså har tendens til imparfait, også i kraft af sin natur har tendens til konjunktiv. Enhver ved naturligvis, at denne regel heller ikke gælder absolut. Ligesom kompletivsætningen i den aspektmæssige dimension kan trænge frem til forgrundsplanet, kan den i den modale dimension trænge frem til assertionsplanet. Og det gør den *meget* ofte! Det er muligt at fremvise en enorm mængde af yderst banale konstruktioner, hvor kompletivsætningen helt givet er det informationsmæssigt vigtigste. Den, der ytrer (9), har således næppe til hensigt at gøre modtager delagtig i sine følelser, han ønsker snarere at meddele, at det nok bliver andet vejr, fx for at opnå, at der bliver truffet visse foranstaltninger:

- (9) Je sens que le temps va changer (Benveniste 1966: 264)

Oversætningens verbal kan i det ekstreme tilfælde blive så udvisket, at det ender som en "svag styrer" (jf. Andersen 1996, Benveniste op. cit., Blanche-Benveniste 1982 og 1989, Boone 1996, Herslund m. fl. under udarbejdelse: kap. VIII). Et svagt styrende udtryk er i virkeligheden reduceret til en slags indikator af subjektivitet på linie med et sætningsadverbial. Det kan lige så godt stå indskudt som foranstillet, og kan sågar (i talesproget) optræde foranstillet uden det komplette *que*.

- (10a) **Je crois que** le temps va changer = Le temps va **probablement** changer.
 (10b) **Je crois bien que** c'était signalé dans le journal (Blanche-Benveniste 1989: 60)
 (10c) C'était signalé dans le journal, **je crois bien** (ib.)
 (10d) C'était, **je crois bien**, signalé dans le journal (ib.)
 (10e) **je crois on fait** toutes le même constat eh ... (Andersen 1996: 307)

Kompletivsætningen trænger altså meget oftere frem til assertionsplanet i den modale dimension, end den gør det til forgrundsplanet i den aspektmæssige. Hvorfor dette er tilfældet, skal vi se på i 4.1. nedenfor.

3.2. Konjunktiv på fransk

Konjunktiv er blandt de hyppigst behandlede emner inden for fransk grammatik. Generationer af forskere har ladet sig fascinere af denne modus og har søgt at beskrive og forklare den ud fra deres specielle ståsted. Dette har naturligvis resulteret i et væld af forskelligartede beskrivelser. Når man går bag om de terminologiske forskelle, der skyldes de vidt forskellige tilgange, er det imidlertid muligt at abstrahere sig frem til et begrænset antal "hovedopfattelser" af, hvad konjunktiv på fransk egentlig er.⁵ Følgende opstilling er en lettere modificeret udgave af den, der er foreslået af Nordahl (1969: 15-17):⁶

I. Konjunktiv har ingen betydning og ingen funktion

Tilhængere af denne "théorie amodale et afunctionnelle", blandt hvilke vi ifølge Nordahl (op. cit.: 15) finder forskere som Foulet 1930 og Bally 1950, regner konjunktiv på moderne fransk for et blot og bart levn ("une survivance") fra ældre sprogtilstande, som man er tvunget til at bruge i visse kontekster. En "redegørelse" for modus ud fra denne teori må kunne indskrænke sig til en lang liste over "konjunktiv-konteksterne". Det forekommer os ikke videre spændende, hvorfor vi straks går videre til den næste hovedkategori.

5 Det må straks understreges 1° at der kun kan blive tale om nogle få repræsentative eksempler. Skulle man yde de mange interessante bidrag nogen retfærdighed, skulle der, som også bemærket af Martin (1992: 116), en hel bog til at redegøre for dette ene punkt. 2° at mange fremstillinger i virkeligheden repræsenterer en blanding af flere af de præsenterede opfattelser.

6 Nordahl opregner 5 "théories de base": I. "Théorie amodale et afunctionnelle" (svare til I. her). II. "Théorie amodale et fonctionnelle" (svare til II. her). III. "Théorie temporelle", som kun dækker Guillaumes teori (indgår her i III.C). IV. "Conception modale 1: L'opposition indicatif/subjonctif correspond à l'opposition: réalité/non réalité" (indgår her i III.B.). V. "Conception modale 2: L'opposition indicatif/subjonctif correspond à l'opposition: objectivité/subjectivité" (indgår her i III.B.).

II. Konjunktiv er underordningens modus

Nordahl bruger betegnelsen “theorie amodale et fonctionnelle” om den grundopfattelse, ifølge hvilken konjunktiv først og fremmest er underordningens modus. I “amodale” ligger der tilsyneladende, at tilhængerne af denne teori betragter konjunktiv som et rent syntaktisk fænomen, der ikke i sig selv rummer nogen betydning af fx “uvirkelighed” eller “subjektivitet”. Man kommer dog ikke uden om, at selve det at være underordnet er forbundet med en vis, mere abstrakt, betydning, hvilket også synes at skinne igennem i de citater, der bruges til at illustrere den nævnte teori: “[konjunktiv er] der Modus für die als unselbständig gefasste Vorstellung” (Ricken, cit. Nordahl op. cit.: 15⁷). “[Konjunktiv er] le mode du second plan, exprimant la dépendance, la subordination psychologique du verbe en question” (De Boer, cit. ib.).

Hvorom alting er, er det ubestrideligt, at konjunktiv på moderne fransk er et ledsætningsfænomen. Den kendsgerning er der naturligvis ingen teori der kan undgå at tage hensyn til. Konjunktiv er simpelt hen kun levende i ledsætninger, og man konstaterer ydermere, at jo mere “ægte” underordnet en kompletivsætning er, desto stærkere holder den fast på sin konjunktiv. Omvendt bliver indikativ enerådende ved “svag styring” (jf. (10) ovenfor), hvor det overordnede verbal slipper sit greb om kompletivsætningen. Et verbum, der udelukkende kombineres med konjunktiv, kan aldrig indgå i konstruktioner som dem *croire* indgår i i (10):

- (11a) Je souhaite qu’il vienne
- (11b) *Il vient, je souhaite
- (11c) *Il vienne, je souhaite

Kontrasten mellem stærk og svag styring illustreres yderligere af (12a), hvor *empêcher* virkelig styrer sin kompletivsætning, og (12b), hvor det er “skrumpet ind” til en slags sætningsadverbial = *néanmoins*:

7 Nordahl giver ikke sidehenvisninger til Ricken og De Boer, og deres værker figurerer ikke i hans bibliografi.

- (12a) Aucun véto ne peut empêcher que nous ne **soyons** libres
(*Figaro*, Nordahl 1969: 148)
- (12b) N'empêche qu'il **a** gagné (Rivoyre, Togeby 1982: 112)

Som Kupferman gør opmærksom på (1996: 142-44), er det muligt at fremvise en lang række andre træk, som er karakteristiske for en kompletivsætning i konjunktiv, men som er udelukkede i forbindelse med indikativ. Det drejer sig bla.a. om en overordnet nægtelses mulighed for indvirkning på kompletivsætningens objekt (*Paul ne voulait pas que tu **prennes de risques** dans cette affaire* vs. **Paul ne sait pas que tu **prends de risques** dans cette affaire*), mulighed for nægtelsesord brugt positivt i forbindelse med overordnet nægtelse (*Je ne crois pas que Max **ait jamais pris le parti de personne*** vs. **Je n'ai pas constaté que Max **a jamais pris le parti de personne***), mulighed for "løft" af kvantorer op i oversætningen (*Je veux tous qu'ils **viennent*** vs. **Je prédis tous qu'ils **viendront***), mulighed for et anaforisk element, der er bundet af et NP i oversætningen (*Paul exige qu'Eva ne **rende de comptes qu'à lui-même*** vs. **Paul croit qu'Eva ne **rend de comptes qu'à lui-même***). Alle disse træk vidner om konjunktivsætningens selvstændige, dvs. "stærkt underordnede", status.⁸

Som det vil fremgå af III.C. nedenfor, kombinerer vi i vores redegørelse for konjunktiv "underordnings-synspunktet" med en af de mere abstrakte beskrivelser af konjunktivs betydning.

III. Konjunktiv har en særlig betydning

Jeg vil opdele de forskellige beskrivelser af konjunktivs betydning i 3 hovedkategorier, der er kendetegnet ved en stigende abstraktionsgrad.

A. Konjunktiv tillægges kontekstens betydning

Som påpeget af Riegel m. fl. (1996: 322), er der en udbredt tendens til at tillægge konjunktiven betydninger ud fra den kontekst, den forekommer i. Der tales således om "subjunctif de volonté" (*Je veux qu'il*

⁸ Kupferman, der arbejder i TG-regi taler om, at "la morphologie subjunctive tend à annuler le statut d'ilot de la complétive" (op.cit.: 142), og han tilløjer, på nok så dramatisk vis: "Bref, la propriété essentielle qui caractérise la morphologie subjunctive, c'est qu'elle **pulvérise** la frontière phrastique de la complétive," (ib.: 149; det er mig, der udhæver).

vienne), “de souhait” (*Je souhaite qu’il vienne*), “de regret” (*Je regrette qu’il vienne*), “de doute” (*Je doute qu’il vienne*).⁹ En sådan analysemåde virker jo naiv, men er ikke desto mindre uhyggeligt nærliggende, og den begrænser sig langt fra til arbejder om konjunktiv. Den trives således også i bedste velgående i forbindelse med beskrivelser af frie prædikativer og infinitte verbalsyntagmer, som tillægges allehånde adverbelle betydninger i sig selv (jf. fx Halmøy 1982, der gør op med den slags analyser i forbindelse med verbalformen *gérondif*). Konjunktiven har det til fælles med de nævnte størrelser, at den er underspecificeret med hensyn til betydning, men parat til at underordne sig diverse kontekster. Den samlede betydning er et resultat af samspillet mellem konjunktiven og den omgivende tekst.

B. Traditionens betydningsanalyse

I de traditionelle fremstillinger af konjunktivs betydning er der to hovedopfattelser, der går særlig hyppigt igen. Dem vil vi betegne som “B.I.” og “B.II.”.

B.I. Modsætningen indikativ/konjunktiv svarer til modsætningen “*réalité/non-réalité*”

Nordahl (op. cit.: 16) regner Bloomfield 1962 og Kalepky 1928 som repræsentanter for denne opfattelse. Men den går igen mange andre steder, således fx også i den store, meget benyttede almene grammatik Grevisse *Le bon usage* (1986: 1304). Betragter man indikativ som “det virkeliges modus” og konjunktiv som “det uvirkeliges modus”, får man svært ved at forklare modusbrugen i tilfælde som (13) - (16):

9 Jf. også passager som følgende fra G.&R. Le Bidois, som starter med at gengive andre forskeres opfattelse af konjunktiv: “On voit volontiers, dans le subjonctif, avant tout **le mode du doute, du souhait, de l’hypothèse, de la concession, de l’étonnement, de l’indignation**; on n’a pas complètement tort, il peut énoncer, selon l’occurrence, n’importe laquelle de ces dispositions psychologiques.” (1967: 501), men som efter nogen diskussion når frem til: “Tout ce qui précède nous amène assez naturellement à voir avant tout dans le subjonctif **le mode de la volonté** (y compris **le désir** et **la souhait**)” (ib.: 503; det er mig, der udhæver). Det sidste slås fast med syvtommersøm, idet de om konjunktiven i *je veux qu’il vienne* siger: “le subjonctif est loin d’avoir perdu sa valeur propre: il reste encore le mode non de la subordination, mais de la **volonté**.”

- (13) Que la terre **soit** ronde est un fait
- (14) Je regrette que Pierre **soit** parti
- (15) Les Gaulois croyaient que le ciel **pouvait** leur tomber sur la tête
(Confais 1995: 328)
- (16) Il prétend/il se figure qu'il **est** capable de se débrouiller

For i (13) - (14), hvor kompletivsætningen står i konjunktiv, præsenteres dens indhold dog som en kendsgerning (er ligefrem præsupponeret). I diametral modsætning hertil markerer oversætningen i (15) - (16), hvis kompletivsætning står i indikativ, at taler på det kraftigste tager afstand fra ledsætningens indhold.

Den traditionelle fremstilling af konjunktiv som "det uvirkeliges modus" raffineres stærkt hos Martin (1983 og 1992), som betjener sig af begreberne "monde possible" og "univers de croyance" for at forklare modus, sådan at konjunktiv enten knyttes til "monde possible" eller til "anti-univers" (dvs. mængden af "mondes contrefactuels"). Disse begreber er ikke i første række konstrueret med henblik på modus, men bruges til (for det meste på en meget overbevisende måde) at gøre rede for en lang række andre syntaktisk-semantiske egenskaber ved det franske sprog. Man har således en fornemmelse af, at "ikke-virkeligheds-teorien" ikke kan forsvares mere elegant, end Martin har gjort det. Hans forklaringsmodel virker da også tilfredsstillende i en lang række tilfælde. Men han kommer til kort, når det gælder om at gøre rede for konstruktioner som (13) - (14), der får en mildest talt søgt forklaring.¹⁰ Martins behandling gør det helt klart, at sandhedsbetingel-

10 Martin forklarer konjunktiven i begge disse konstruktionstyper ud fra begrebet "monde contrefactuel". Med hensyn til den foranstillede (tematiserede) kompletivsætning (jf. (13)) hedder det således: "S'il faut rappeler que *p* est, c'est qu'il aurait pu se faire que *p* ne soit pas." (1992: 131). Og med hensyn til (14), hvor kompletivsætningen styres af et sindsstemningsudtryk, hedder det: "Le regret suppose que les choses pouvaient être autres qu'elle ne sont." (ib.: 127). – I 1983-udgaven havde Martin søgt at forklare konjunktiven i den foranstillede kompletivsætning ud fra det usikkerhedsmoment, der ligger i selve konstruktionstypen, hvor kompletivsætningen tilsyneladende "svæver frit i luften", indtil man kommer længere frem i sætningen og kan se, hvad det styrende udtryk er: "Rien dans cette position ne laisse (...) prévoir de quelle veine sera le prédicat." (1983: 119). Denne forklaring kritiseres

ser alene *ikke* er nok til at forklare brugen af konjunktiv på fransk. Det er nødvendigt at supplere hans "approche vériditionnelle" med en pragmatisk dimension, sådan som det også påpeges af Nølke 1985 (210 i 93-udgaven) og Confais 1995 (jf. især 286 og 335).¹¹

B.II. Modsætningen indikativ/konjunktiv svarer til modsætningen "objectivité/subjectivité"

Nordahl (1969: 16-17) betragter bla. Dauzat 1954, Le Bidois & Le Bidois 1935, Marouzeau 1951 og Tesnière 1959 som repræsentanter for denne opfattelse. Men det nævnte modsætningspar, som er så vagt, at man kan få det til at passe på snart sagt alt, går naturligvis igen i utallige beskrivelser. Undertiden bliver det til en ren karikatur, sådan som i følgende citatstykker fra Le Bidois & Le Bidois (her citeret ud fra 1967-udgaven: 501-03): [konjunktiv er] "le mode de la subjectivité", "le plus en relation avec l'âme (sic!), le plus en harmonie avec ses modalités profondes, en d'autres termes le plus chargé de sentiment ou d'intensions" etc., etc.

C. Mere abstrakte betydningsanalyser

Det er muligt at tillægge konjunktiv en betydning uden gå lige så "bruttalt" til værks som man har gjort det i de analyser, der er illustreret under A. og B. ovenfor. Togeby siger således forsigtigt (1982: 59): "Sémaniquement, l'indicatif est [...] la forme neutre, tandis que le subjonctif a un sens particulier, qui est cependant très difficile à circonscrire". I dette underafsnit vil vi give nogle bud på en mere abstrakt beskrivelse af konjunktivs betydning.

skarpt af Nølke 1985 (p. 210-11 i genoptrykket fra 1993), og Martin har søgt at tage højde for Nølkes kritik i 1992-udgaven. Hans nye forklaring forekommer dog heller ikke overbevisende. Men forløbet er i sig selv interessant, fordi det klart illustrerer, hvilke vanskeligheder man løber ind i, når man udelukkende baserer sig på sandhedsbetingelserne for at forklare brugen af konjunktiv.

11 Confais (op.cit.: 335) opstiller 2 typer af faktorer, der "ophæver" en assertion: "a) la non-assertion est liée au statut objectivement ou subjectivement [- factuel] de *p*"; b) la non-assertion de *p* est due à des raisons **pragmatiques dépassant la dimension factuelle de *p***" (det er mig, der fremhæver).

Som allerede nævnt i 1., er begrebsparret **asserteret/ikke asserteret** et nøglebegreb i vores analyse af konjunktiv. Konjunktiv er for os **det ikke-asserterede ledsætningsindholds modus**. Lignende analyser har været foreslået for spansk af Hooper 1975 (jf. også 3. nedenfor) og af Confais (1995: 334-35) og Huot (1986: 85-86) for fransks vedkommende.¹² Men begrebet synes at spøge lige under overfladen i mange andre fremstillinger som fx Togeby 1982: “Le subjonctif *met en suspens*¹³ *l'énonciation ou l'affirmation d'une proposition*. C'est le mode du non jugement. *Sans l'affirmer*, le subjonctif présente un phénomène qui peut ainsi devenir l'objet d'une volonté, d'une négation, d'un doute, d'un sentiment, d'une compréhension. Le subjonctif est presque toujours le mode d'une proposition subordonnée.” (59-60; det er mig, der udhæver).

Vores analyse af konjunktiv er helt forenelig med analyser som de følgende, som på forskellige alternative måder belyser det ikke-asserterede, der ligger i en sætning i konjunktiv. Lerch (1920; cit. Stage 1997: 7-8) analyserer konjunktivsætningen som “**psykologisk subjekt**” (en slags forløber for begrebet “tema”), dvs. som noget, der fremstilles som “kendt”. Konjunktivsætningens indhold præsenteres m.a.o. *ikke* som “ny information”. Samme tankegang genfindes i Nølkes mere sofistikerede polyfone analyse (Nølke 1985; her citeret efter genoptrykket fra 1993). Her forklares konjunktiven som “**intern polyfoni i streng forstand**”. Nef/Montague (cit. Nølke 1993: 211) lægger vægt på tematiseringens **intensionale** betydning: “Par exemple dans les complétives antéposés comme: *Qu'il vienne, j'en suis certain*, nous traiterions *Qu'il vienne* à un niveau intensionnel: c'est l'intension de la phrase (la proposition, le contenu propositionnel) qui est subordonnée.” (Nølke op. cit.). Den intensionale betydning, der knytter sig til en sætning i konjunktiv, er yderligere ekspliciteret hos Kupferman (1996: 147-48), som tilslutter sig Farkas analyse (Farkas 1992), ifølge hvilken indikativsætningen er ekstensionalt forankret (dvs. sat i forbindelse med “un

12 Faktisk findes udtrykket “assertion”, som Huot gør opmærksom på, også flere steder i Damourrette og Pichons meget skarpsindige konjunktivafsnit, “Le moeuf” (se fx §§ 1918 og 1926, som findes i bd. V). Men det drukner lidt i det næsten 200 sider lange afsnit, der er spækket med oplysninger, og er måske derfor gået mere eller mindre upåagtet hen. En meget fremmedartet terminologi gør, at dette 7-bindsværk (1911-36) i det hele taget ikke får den opmærksomhed, det fortjener.

13 dvs. ‘stiller i bero’.

monde particulier”, hvor den kan tilskrives en sandhedsværdi), hvori- mod konjunktivsætningen er intensionelt forankret (dvs. sat i forbindelse med “un ensemble de mondes possibles”). Den intensionalt forankrede sætning betegner m.a.o. egentlig blot et sæt af egenskaber, som er knyttet til det propositionelle indhold og ikke et sagforhold, der kan be- eller afkræftes i en konkret verden.¹⁴ Man har en intuitiv fornemmelse af, at det i virkeligheden er det samme Guillaume forsøger at få frem i sin “kronogenetiske” model fra 1929¹⁵, som er en dynamisk model, der skal simulere en tankes udvikling. Hos ham er konjunktiven mere “primitiv” end indikativen i den forstand, at den kommer “før” denne på den “kronogenetiske akse”, nemlig på et stadium, hvor begrebet om tid endnu ikke er blevet fuldt udviklet. Konjunktiv er således “**le mode du temps amorphe, non divisible en époques**” (cit. Nordahl 1969: 16). Man kunne også sige, at konjunktiven er mere abstrakt end indikativen, som er “**le mode du temps formé, nettement réalisé**” (cit. Nordahl op. cit.; man kommer igen til at tænke på intension vs. ekstension). Når indikativen “kommer ind i billedet”, er “l’image temps” blevet fuldt udviklet, og det er derfor muligt at forankre et sagforhold i nutid, fortid eller fremtid, eller med et andet udtryk: assertere det.

Vi har nu konstateret, at begrebsparret “asserteret/ikke-asserteret”, som har en så central plads i vores analyse, kan forenes med en række andre, såvel ældre som helt moderne, teorier om konjunktiv. For at vores analyse skal kunne bruges til noget, er det dog nødvendigt helt præcist at ekspliciterer, hvad man skal forstå ved en “assertiv kontekst”. Det vil vi forsøge at gøre i 4.

4. Forgrunds- og baggrundsskabende faktorer

Vi skal her i første omgang se på selve de styrende udtryk, som opdeles i assertive og ikke-assertive prædikater, og dernæst på nogle kontekster, som i forskelligt omfang kan gribe ind og ændre den kurs, der var afstukket af det styrende prædikat.

14 Det bemærkes, at denne betydning netop passer på de andre træk, som Kupferman anfører som karakteristiske for en kompletivsætning i konjunktiv (jf. II. ovenfor).

15 Guillaume beskrives her på baggrund af Martin 1992, Nordahl 1969, Stage 1968 og 1997.

4.1. *Assertive og ikke-assertive prædikater*

Vi bruger betegnelsen “assertive prædikater” om de prædikater, der som nævnt i 1. kan trække kompletivsætningen frem til “assertionsplanet” og bevirke, at den kommer til at stå i indikativ. Men det er naturligvis nødvendigt nærmere at redegøre for, hvorfor netop disse prædikater har den omtalte egenskab. Ellers ender vi jo i den rene cirkularitet. Langt den største del af vores konjunktivafsnit består da også af en detaljeret analyse af de assertive prædikater, som vi af pladshensyn er tvunget til at gengive her i en ultra-kort form.¹⁶

Som udgangspunkt for vores beskrivelse har vi benyttet Hoopers analyse og klassifikation af de engelske prædikater, der kan styre en kompletivsætning (Hooper 1975).¹⁷ Hoopers klassifikation er baseret på prædikatets mulighed for at indgå i en række nærmere definerede syntaktiske operationer, som der dog hele tiden kan gives semantiske forklaringer på. I denne forbindelse indtager “foranstillings-testen” en nøgleposition. Det er således typisk for de assertive prædikater, at deres komplement – i modsætning til de ikke-assertive prædikaters komplement – kan foranstilles, når de anvendes i ikke-negeret form, jf. modsætningen mellem:

- (17) Many of the applicants are women, **he says** (Hooper, op. cit.: 94)
- (18) *Many of the applicants are women, **it's impossible**.

Via foranstillingen gøres komplementsætningen til hovedassertionen, og den oprindelige oversætning reduceres og får en parentetisk, sekundær (ofte ligefrem sætningsadverbial-lignende) status (jf. beskrivelsen af de “svage styrere” i (10a) og (12b) ovenfor).

16 For en nærmere redegørelse henvises der til kapitel VII i Herslund m.fl. under udarbejdelse.

17 Faktisk arbejder Hooper på baggrund af Karttunen 1971, som også har været inspirationskilde for Mørdrup 1975, der har analyseret de franske verber. Mørdrup og Hooper har arbejdet samtidig, og det er usandsynligt, de skulle have kendt noget til hinandens arbejde. Alligevel minder deres resultater meget om hinanden.

Hooper (op. cit.: 92) opdeler de engelske prædikater i de i alt 7 klasser, der er gengivet i appendiks 1 (p. 197 nedenfor). Det interessante er nu, at hun også har appliceret sit system på spansk og fundet en slående parallelitet mellem de to sprog. De semantiske pendants til de behandlede prædikater falder i næsten de samme klasser, skønt de syntaktiske egenskaber, der karakteriserer dem, naturligvis kan være forskellige fra sprog til sprog. Det er navnlig bemærkelsesværdigt, at de spanske (og øvrige romanske) pendants til de klasser, Hooper har kunnet udpege som assertive på engelsk, er dem, der styrer indikativ på de romanske sprog.

Vores opdeling af de vigtigste af de prædikater, der kan styre en kompletivsætning på fransk, er gengivet i skematisk form i appendiks 2 (p. 198 nedenfor).¹⁸ Vi arbejder med i alt 9 klasser, og har ved indgående at undersøge hver enkelt af dem kunnet konstatere, at deres medlemmer deler mange andre egenskaber end den at kræve en bestemt modus. Som det ses, er hver klasse kun repræsenteret ved et eller to medlemmer. Nogle af klasserne er imidlertid meget store. Det gælder ikke mindst den særdeles produktive klasse af stærkt assertive type (a)-verber, hvis kernerepræsentant er *dire*. Klassens øvrige medlemmer kan dog betragtes som mere eller mindre specialiserede udgaver af dette verbum, som enten bruges til at præcisere forskellige aspekter ved kommunikationssituationen eller til at angive en talerholdning (*téléphoner, répondre, insinuer* etc., etc.). Derfor kan man også sige, at denne uendelige klasse i virkeligheden er lille.

18 Som det ses, minder vores opstilling meget om Hoopers. Man bemærker dog følgende, mindre, forskelle: 1° Hovedopdelingen er foretaget ud fra begreberne "assertiv" vs. "ikke-assertiv", som spiller en så stor rolle for vores redegørelse for modus. 2° Gruppen af stærkt assertive prædikater beriges med en tredje undergruppe indeholdende "begivenhedsudtryk" (af typen *il résulte, il s'ensuit, il se trouve, il reste*, jf. Tøgeby 1982: 102). 3° De semifaktive underopdeles – naturligvis efter en længere diskussion – i de "positive" og de "negative". Sidstnævnte type placeres af Hooper i kategorien "nonassertive (true factive)". 4° De ikke-assertive underopdeles i overensstemmelse med Confais (1995: 283-84 samt 326-29). Her bemærkes det navnlig, at vi har fået en ekstra gruppe med, nemlig viljesverberne (de deontiske, ikke-faktive), som ikke er interessante på engelsk, men som spiller en så stor rolle i forbindelse med konjunktiven på de romanske sprog.

Det, der lige er sagt om ytringsverberne, kan faktisk siges at gælde for gruppen af **assertive prædikater** som helhed. Det er talmæssigt en stor gruppe, men de betegner alle den proces, hvorved den talende sanser, bearbejder og videregiver information (man fristes næsten til at kalde dem "informationsprædikaterne"). Denne proces føler vi mennesker åbenbart et behov for at kunne nuancere på uendelig mange måder; men det drejer sig i virkeligheden om variationer over samme læst. I (19) vises nogle prototypiske assertive prædikater. Man ser tydeligt, at kompletivsætningens indhold i alle tilfældene er det informationsmæssigt vigtigste (taler ønsker at informere om, at det er overskyet), hvorimod oversætningen træder i baggrunden og og får en sekundær, parentetisk status:

- (19) Je **crois**/Il **me semble**/Papa **dit**/Il est **probable**/ Mais il **se trouve**/j'ai **appris**/Je **sais**/tu **oublies** que le ciel est couvert. Il faudra donc emporter un parapluie.

Man kan (måske lidt provokerende) tilføje, at indikativens status er svag selv i forbindelse med disse "informationsprædikater". Som vi skal se i 4.2., *skal* konjunktiven træde ind, så snart kompletivsætningen foranstilles (jf. eks. (3)), og den *kan* træde ind, når det styrende verbal er benægtet, spørgende eller betinget (jf. eks. (6)).

Hvad de **ikke-assertive prædikater** angår, så er de jo de traditionelle "konjunktivverber", som har været genstand for utallige afhandlinger. Man har altid haft svært ved at finde en ordentlig fællesnævner for disse prædikattyper (faktisk har *Il est possible qu'il soit venu* ikke meget til fælles med *Je regrette qu'il soit venu* bortset fra, at de begge kombineres med konjunktiv). Det kan heller ikke undre, al den stund de kun deler den negative egenskab ikke at være assertive. Vores opdeling af dem fremgår af appendiks 2 (p. 200). Som nævnt i note 18 benytter vi Confais' klassifikation; men man kunne også foreslå andre inddelinger af denne negativt definerede "restgruppe". Opstillingen har kun en rent pædagogisk funktion. Det er vigtigt at påpege, at "ikke-assertiviteten" har vidt forskellige årsager for de enkelte grupper. For de epistemiskes vedkommende er det, fordi en negativ betydningskomponent ophæver assertionen (*je doute/il est possible que*), for de deontisk faktives (følelserverbernes) vedkommende, er det fordi kompletivsæt-

ningens indhold er præsupponeret (*je regrette que*) og for de deontisk ikke-faktives (viljesverbernes) vedkommende, er det fordi de åbner en alternativ verden (*je veux que*).

4.2. “Assertiverende” og “anti-assertiverende” kontekster

Forskellige syntaktiske faktorer (ledstilling, konstruktionstype, nægtelse, tempus m.m.) kan lægge sig oven i den indflydelse, det styrende prædikat udøver og trække kompletivsætningen enten i assertiv eller anti-assertiv retning. Disse faktorer, som indgår i et subtilt samspil med det styrende prædikat og med hinanden, sådan at det ofte er umuligt med sikkerhed at forudsige modusbrugen i en given kontekst, er meget udførligt beskrevet i konjunktivlitteraturen. Derfor kan vi her nøjes med at opremse dem og nævne, hvilke konsekvenser de har haft for vores syn på modus.

Langt den vigtigste af disse faktorer er **foranstillingen** (som da også er højt placeret i Boysens og Tøgebys hierarkier). Den virker altid **“anti-assertiverende”**. Reglen om, at en foranstillet kompletivsætning står i konjunktiv, gælder næsten undtagelsesløst og er den stærkeste grund til, at vi har valgt at betragte konjunktiv som den normale modus i en kompletivsætning. Den viser, at så snart kompletivsætningen ikke tvinges frem til assertionsplanet af et forudgående “informationsprædikat”, så snart den med andre ord er “overladt til sig selv”, skal den stå i konjunktiv. (Der eksisterer ingen faktor der på tilsvarende måde tvinger samtlige konjunktivprædikater over mod indikativ).

Resten af faktorerne nævner vi kun i listeform. 1⁰ En overordnet **nægtelse** (evt. spørgsmål eller betingelse) kan virke **“anti-assertiverende”**, hvis den “rammer ind i” ledsætningsindholdet (*Je ne crois pas qu’il soit venu* dvs. ‘il n’est pas venu’). 2⁰ Ønsket om at forankre et sagforhold i tid kan virke **“assertiverende”** (dette fænomen kaldes normalt **“tempus på bekostning af modus”**: *Je ne crois pas qu’il viendra*). Med indikativen slipper man ud af “le mode du temps amorphe, non divisible en époques” (jf. Guillaume cit. ovenfor). 3⁰ **“Udrykning” til subjektprædikat** har en fokaliserende effekt og kan således virke **“assertiverende”**. Men kun i forbindelse med følelsesudtryk, fordi deres grund til ikke at være assertive netop var, at de indeholdt præsupponeret information (*C’est un scandale qu’il ait été emprisonné* vs. *Le scandale est qu’il*

ait/a été emprisonné jf. Pedersen m. fl. 1980: 327). Det at denne regel kun gælder ved én type blandt de såkaldte “konjunktiverber”, understreger kraftigt, at det drejer sig om en yderst heterogen gruppe.

5. Konklusion

Det er nødvendigt at **skelne mellem det statistiske og det systematiske synspunkt**. Skønt der er et stort antal hyppigt brugte prædikater, der styrer *indikativ*, og indikativ derfor ud fra et *statistisk* synspunkt er kraftigt i *overvægt* (vi har jo så hyppigt brug for disse banale “informationsprædikater”), må *konjunktiv* ud fra et *systematisk* synspunkt alligevel siges at være den “*normale*” modus for en kompletivsætning. Dels ligner “indikativprædikaterne” alle mere eller mindre hinanden og anvendes alle mere eller mindre parentetisk. Og dels (og dette er det vigtigste) kan **konjunktiven altid komme ind i forbindelse med de assertive prædikater** i modsætning hvad der er tilfældet for indikativ ved de ikke-assertive.

Appendiks 1

Nonfactive

Assertive

Nonassertive

Weak assertive

Strong assertive

think *acknowledge*
believe *admit*
suppose *affirm*
expect *allege*
imagine *answer*
guess *argue*
seem *assert*
appear *assure*
figure *certify*
 charge
 claim
 contend
 declare
 divulge
 emphasize
 explain
 grant
 guarantee
 hint
 hypothesize
 imply
 indicate

(a) **(b)**
insist *agree*
intimate *be afraid*
maintain *be certain*
mention *be sure*
point out *be clear*
predict *be obvious*
prophecy *be evident*
postulate *calculate*
remark *decide*
reply *deduce*
report *estimate*
say *hope*
state *presume*
suggest *surmise*
swear *suspect*
testify
theorize
verify
view
write

Nonnegative:

be likely
be possible
be probable
be conceivable

Negative:

be unlikely
be impossible
be improbable
be inconceivable
doubt
deny

Factive

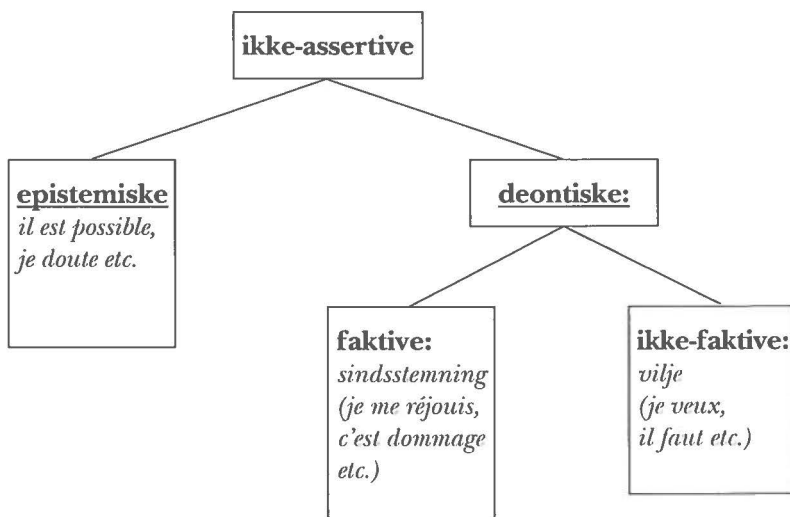
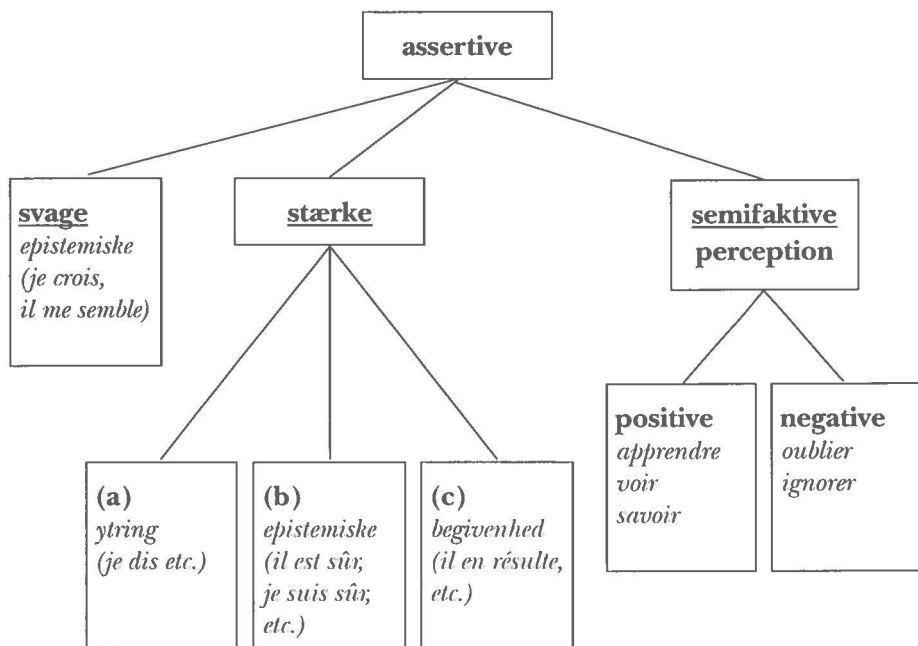
Assertive (semifactive)

Nonassertive (true factive)

find out
discover
know
learn
note
notice
observe
perceive
realize
recall
remember
reveal
see

regret
resent
forget
amuse
suffice
bother
make sense
cure
be odd
be strange
be interesting
be relevant
be sorry
be exciting

Appendiks 2

Henvisninger

- Andersen, H. L. (1996). Verbes parenthétiques comme marqueurs discursifs. In C. Muller (ed.). *Dépendance et intégration syntaxique. Subordination, coordination, connexion*. Linguistische Arbeiten, Niemeyer, 307-15.
- Bach, S. & J. Schmitt Jensen (1990). *Større italiensk grammatik*. Munksgaard.
- Bally, Ch. (1950). *Linguistique générale et linguistique française*. Bern.
- Benveniste, E. (1966). *Problèmes de linguistique générale*. Bibliothèque des sciences humaines. Gallimard.
- Blanche-Benveniste, C. (1983). Examen de la notion de subordination. *Recherches sur le français parlé* 4, 71-115.
- Blanche-Benveniste, C. (1988). Constructions verbales "en incise" et rection faible des verbes. *Recherches sur le français parlé* 9, 54-73.
- Bloomfield, L. (1962). *Language*. London.
- Boone, A. (1996). Les complétives et la modalisation. In: C. Muller (ed.) *Dépendance et intégration syntaxique. Subordination, coordination, connexion*. Linguistische Arbeiten, Niemeyer. 45-51.
- Borillo, A. (1982). Deux aspects de la modalisation assertive: *croire* et *savoir*. *Langages* 67, 33-53.
- Boysen, G. (1971). *Subjonctif et hiérarchie*. Odense University Press.
- Confais, J. P. (1995). *Temps, mode, aspect. Les approches des morphèmes verbaux et leurs problèmes à l'exemple du français et de l'allemand*. 2. ed. Presses Universitaires du Mirail.
- Damourette, J. & E. Pichon (1911-36). *Des mots à la pensée. Essai de grammaire de la langue française*. Tome cinquième. Paris: D'Artrey.
- Dauzat, A. (1954). *Le génie de la langue française*. Paris.
- Diderichsen, P. (1966). *Elementær dansk grammatik*. Gyldendal.
- Farkas, D. (1992). On the Semantics of Subjunctive Complements. In P. Hirschbühler & K. Koerner (eds.). *Romance Languages and Modern Linguistic Theory*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company. 69-103.
- Foulet, L. (1930). *Petite syntaxe de l'ancien français*. Paris.
- Grevisse, M. & A. Goosse (1986). *Le bon usage*. Duculot.
- Guillaume, G. (1929). *Temps et verbe*. Paris.
- Halmøy, J. O. (1982). *Le gérondif. Éléments pour une description syntaxique et sémantique*. Trondheim: Tapir.

- Hansen, E. (1998). Kriterier for inddeling af ledsætninger. In I. Korzen & P. Colliander (eds.). *Ny forskning i grammatik*. [Fællespublikation 5]. Odense Universitetsforlag. 7-22.
- Herslund, M., H. Korzen, H. Nølke & F. Sørensen (under udarbejdelse). *Det franske sprog*. Kap. VII-VIII.
- Hooper, J. B. (1975). On Assertive Predicates. In J. P. Kimball (ed.). *Syntax and Semantics vol 4*, New York: Academic Press. 91-124.
- Kalepky, Th. (1928). *Neuaufbau der Grammatik*. Leipzig.
- Karttunen, L. (1971). Some observations on factivity. In *Papers in Linguistics* 4, 55-69.
- Korzen, I. (under udarbejdelse). Reference og andre sproglige relationer. In G. Skytte, B. Lihn Jensen & I. Korzen. *SPROGBRUG ITALIENS - DANSK KOMPARATIVT. En undersøgelse af italiensk sprogbrug sammenlignet med dansk*, kap. IV.
- Kupferman, L. (1996). Observations sur le subjonctif dans les complétives. In C. Muller (ed.). *Dépendance et intégration syntaxique. Subordination, coordination, connexion*. Linguistische Arbeiten, Niemeyer. 141-51.
- Le Bidois, G. & R. Le Bidois (1935/1967). *Syntaxe du français moderne I-II*. Paris: Picard.
- Lerch, E. (1920). Zum Konjunktiv des psychologischen Subjekts. *Die neueren Sprachen* 27, 338-44.
- Martin, R. (1983). *Pour une logique du sens*. 1. udg. Presses Universitaires de France. Paris.
- Martin, R. (1992). *Pour une logique du sens*. 2. udg. Presses Universitaires de France. Paris.
- Marouzeau, J. (1951). *Lexique de la terminologie linguistique*. Paris.
- Muller, C. (1996). *La subordination en français*. Paris: Armand Colin.
- Mørdrup, O. (1975). Présuppositions, implications et verbes français. *Revue Romane* X, 1, 125-57.
- Nordahl, H. (1969). *Les systèmes du subjonctif corrélatif*. Bergen/Oslo: Universitetsforlaget.
- Nølke, H. (1985). Le subjonctif: fragments d'une théorie énonciative. *Langages* 80, 55-70.
- Nølke, H. (1993). *Le regard du locuteur*. Kimé. Paris.
- Pedersen, J., E. Spang-Hanssen & C. Vikner (1980). *Fransk grammatik*. København: Akademisk Forlag.

- Rasmussen, J. & L. Stage (1993). *Moderne fransk grammatik*. 4. udg. København: Schønberg.
- Riegel, M., J. C. Pellat & R. Rioul (1996). *Grammaire méthodique du français*. 2. udg. Paris: Presses Universitaires de France.
- Schmitt Jensen, J. (1970). *Subjonctif et hypotaxe en italien*. Odense University Press.
- Stage, L. (1968). *En kort kritisk fremstilling af nogle af de vigtigste teorier om konjunktiv samt en redegørelse for brugen af denne modus i substantiviske og adjektiviske bisætninger på moderne fransk*. Specialeopgave ved Københavns Universitet.
- Stage, L. (1997). *Konjunktiv i moderne fransk. Teorier og øvelser*. Handelshøjskolen i København.
- Tesnière, L. (1959). *Éléments de syntaxe structurale*. Paris: Klincksieck.
- Togeby, K. (1972). Compte rendu de Gerhard Boysen. *Revue Romane* VII, 2, 324-29.
- Togeby, K. M. Berg, G. Merad & E. Spang-Hanssen (eds.) (1982). *Grammaire française. Volume II: Les Formes Personnelles du Verbe*. Akademisk Forlag, København.

